

INFORMAȚIA ÎN MEDIUL ONLINE: CREDIBILITATE ȘI PERTINENȚĂ

INFORMATION IN THE ONLINE ENVIRONMENT: CREDIBILITY AND RELEVANCE

Lilia UCRAINET¹ [ORCID:0000-0003-2547-0423]

Irina ZALÎGAEVA² [ORCID: 0000-0002-7781-3558]

Abstract: *This article examines the credibility and relevance of online information, highlighting the importance of source verification in today's digital environment. It explores criteria such as source authority, data currency, and message coherence, and considers the impact of misinformation on public opinion.*

Keywords: *Internet, credibility, relevance, information evaluation, misinformation, information resources*

Internetul, ca rețea globală de acces la informații, are mai bine de trei decenii de existență. Astfel, s-au format două categorii de utilizator: cei care s-au născut, dezvoltat, înaintea internetului și cea de a doua – utilizatorii care s-au născut după apariția lui. Primii au interacționat, preponderent, cu documentele tipărite, în timp ce relația celor din urmă s-a concentrat în mediul online.

Între timp, conținutul informațional creat în era tiparului a început să migreze către mediul online, prin digitizare. Drept consecință, internetul a început să reprezinte o sursă de informare atractivă ce cuprinde informații din diverse domenii, cu un conținut amplu și divers, care cere anumite competențe pentru a fi selectate. Vom menționa aici faptul că, din păcate, la elaborarea unor proiecte, comunicări, sau scrierea articolelor autorii nu indică sursa citată, ci doar copiază informațiile. Acest procedeu care a devenit atât de frecvent a dat naștere unui apelativ depreceativ, precum *generația copy-paste* (ușurința cu care un conținut (text, imagine, sunet) poate fi desprins din contextual său original și distribuit prin copier sau într-o altă formă).

Primele încercări de a fi conectată omenirea la o lume virtuală au apărut prin anii '60 ai secolului al XIX-lea. Etapele cheie în istoria Internetului sunt următoarele:

- **Anii 1960** - J.C.R. Licklider, psiholog și informatician american, (MIT) a discutat conceptul de „rețea galactică”, o viziune timpurie a unei rețele globale.
- **1969** - A fost creat ARPANET, o rețea militară americană, considerată precursorul internetului, pentru a asigura transmiterea informațiilor.
- **1970-1973** - Au fost dezvoltate protocoalele TCP/IP, ce reprezintă o suită de protocoale de rețea, fundamentale pentru funcționarea internetului, care stabilesc un set de reguli pentru transmiterea datelor între dispozitive, punând bazele comunicării globale între calculatoare.

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, liliaucrainet@gmail.com

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, irina.zaligaeva@mail.ru

Procese și tehnologii bibliotecare

- **1991** - Tim Berners-Lee, programator englez a creat World Wide Web (WWW), un sistem de documente interconectate prin hiperlink-uri, ce a revoluționat utilizarea internetului.³

Internetul a devenit principala sursă de documentare, comunicare și formare a opiniei publice. Totuși, multitudinea de informații nu garantează și veridicitatea lor. Problema credibilității și pertinentei conținutului online devine, astfel, una esențială pentru utilizatorii contemporani.

Prin urmare, internetul reprezintă cel mai puternic instrument de comunicare din istoria omenirii, fiindcă posedă opțiunea de a transmite informațiile, la nivel global, într-un timp foarte scurt.

Calitatea informațiilor și calitatea datelor sunt expresii utilizate uneori în paralel. Calitatea informațiilor nu are o definiție unanim acceptată în societate. Este vorba de analiza unor dimensiuni, caracteristici ale celor relatate. În opinia profesorului de științe politice de la Universitatea din California Robert S. Taylor Davis, calitatea informațiilor se manifestă prin atribuirea a cinci valori (dimensiuni) obiectelor: *corectitudine, cuprindere, actualitate, fiabilitate și validitate*.⁴ În același timp, alți autori sunt de părere că există dimensiuni intrinseci ale calității informațiilor, care nu țin cont de contextul utilizării, precum: *corectitudine, obiectivitate, credibilitate, reputație, factualitate sau fiabilitate*. Esențial este, însă, să se verifice sursa din care este extrasă informația.

Sursa informațiilor evaluate poate fi un document, o persoană, o instituție sau un canal de televiziune. Deci, informațiile pot fi *documentare*, adică furnizate de un document, pe orice tip de suport (text, imagine, video) sau *nondocumentare*, informația este oferită de o persoană, auzită din mass-media sau internet. Totodată, sursa din care se obține o informație poate fi *primară*, adică sursa originală, cea care a făcut publice informațiile prima dată sau *secundară* – cea care a pleuat informațiile din mai multe surse, le-a modificat, sau le-a oferit în forma originală. Conceptul de *credibilitate* a intrat în atenția cercetătorilor în comunicare în anii '50 și a început să fie din ce în ce mai discutat după apariția internetului, odată cu multiplicarea surselor de informare și a modalităților de transmitere a informațiilor.

În opinia cercetătorilor Soo Young Rieh și David R. Danielson, mediul unui căutător de informații - internetul, televiziunea, ziarele, școlile, bibliotecile, librăriile și rețelele sociale - abundă în resurse informaționale care trebuie evaluate atât pentru utilitatea lor, cât și pentru nivelul lor de actualitate și credibilitate.⁵

Pe măsură ce oamenii dobândesc acces la o gamă largă de resurse informaționale, se confruntă, de cele mai multe ori, cu incertitudinea de a distinge informațiile pertinente de cele false. Mai mult, cerințele timpului ne obligă, la nivel inconștient, să dezvoltăm noi abilități și strategii pentru a determina cum trebuie de evaluat credibilitatea și relevanța unei surse de informații. Din punct de vedere istoric, credibilitatea informațiilor a fost menținută în mare parte de către profesioniștii în domeniul cunoașterii, cum ar fi editori, recenzori, reporteri de știri și bibliotecari.

³ Apariția și evoluția Internetului. Disponibil: <https://administrare.info/domenii/management/19663-apari%C5%A3ia-%C5%9Fi-evolu%C5%A3ia-internetului> [accesat 2025-10-09].

⁴ CORAVU, Robert. Evaluarea informațiilor din mediul online : nu crede și cercetează. București: Editura Universității din București, 2021. 164 p. ISBN 978-606-16-1273-4.

⁵ RIEH, Soo Young, DANIELSON, David R. Credibility: A Multidisciplinary Framework. Online. Disponibil: <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/61241/1440410114ftp.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [accesat 2025-13-04].

Procese și tehnologii bibliotecare

Încrederea în informațiile online, ca dimensiune cheie a credibilității, în opinia cercerărilor S. Y. Rieh și D. R. Danielson, joacă un rol esențial în înțelegerea acceptării și interacțiunii utilizatorilor cu tehnologia. Cercetările realizate arată că încrederea influențează modul în care utilizatorii percep tehnologiile și primesc decizii atunci când le utilizează. Încrederea se formează pe baza experienței anterioare, a reputației, și transparenței funcționării tehnologiei și controlului din partea utilizatorului.⁶

Analiza efectuată de cercetătoarele de la Universitatea Bar-Ilan din Israel Ella Glikson și Anita Williams Woolley evidențiază faptul că, în ultimii 20 de ani, s-au acumulat numeroase date empirice ce confirmă importanța încrederii pentru integrarea reușită a inteligenței artificiale. Ele subliniază, că încrederea se formează pe baza unor factori precum *transparența, fiabilitatea, explicabilitatea și nivelul de „materialitate” al IA* (de exemplu, forme robotice sau agenți virtuali). De asemenea, se menționează că pentru încrederea emoțională este importantă antropomorfismul IA, adică asemănarea sa cu comportamentul uman.

În studiul realizat de Kaur Jasleen de la Universitatea Statului Indiana din Bloomington sunt examinate mecanismele încrederii în colaborarea om-mașină, precum și modurile de creștere a încrederii prin utilizarea cunoștințelor colective și ai algoritmilor transparenți.⁷

Protecția datelor și siguranța informațiilor online influențează deciziile utilizatorilor și nivelul de utilizare a IA, în special în domenii cu risc ridicat, cum ar fi medicina, dreptul și securitatea. Singura modalitate fiabilă de a evalua credibilitatea și relevanța informației este de a găsi și verifica sursa originală (cercetări științifice, documente oficiale, citate directe). Instituțiile de învățământ (bibliotecile, universitățile, centrele informaționale) ar trebui să-și dezvolte în mod activ aceste abilități și să ofere informații pertinente.

În continuare, vom enumera unele dintre cele mai importante criterii de evaluare a informațiilor online:

- ✓ sursa (autorul, instituția, reputația site-ului);
- ✓ actualitatea informației;
- ✓ prezența referințelor și a datelor verificabile;
- ✓ obiectivitatea tonului (lipsa manipulării emoționale sau a dezinformării);
- ✓ concordanța cu alte surse de încredere.

Totodată, nu vom ignora și pericolele cibernetice la care trebuie să atragem atenția din moment ce utilizăm sursele din internet:

- ✓ amenințări cibernetice: care sunt legate de atacuri asupra computerului, datelor sau rețelei de calculator personal;
- ✓ tehnici de manipulare psihologică;
- ✓ riscuri legate de datele personale și confidențialitate: pierderea controlului asupra informațiilor personale;
- ✓ riscuri legate de conținut și comunicare: (amenințări legate de conținutul informațiilor și de interacțiunile cu alți utilizatori);
- ✓ riscuri pentru sănătate (dependență de internet, dependență de jocuri

⁶ RIEH, Soo Young, DANIELSON David R. Credibility: A Multidisciplinary Framework. Online. Disponibil: <https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/61241/1440410114ftp.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [accesat 2025-13-04].

⁷ CORAVU, Robert. Evaluarea informațiilor din mediul online : nu crede și cercetează. București : Editura Universității din București, 2021. 164 p. ISBN 978-606-16-1273-4.

Procese și tehnologii bibliotecare

online, presiune psihologică).

În concluzie, vom menționa că cea mai bună apărare împotriva incertitudinilor în medul online este prudența, gândirea critică și utilizarea securității informaționale moderne. Comunicarea în mediul online a schimbat radical dinamica vieții. Prin urmare, informația în mediul online este credibilă și pertinentă doar dacă știm să operăm cu ea corect și să selectăm sursele veridice ce au la bază conținut științific.

Referințe bibliografice:

1. *Apariția și evoluția Internetului*. Online. Disponibil: <https://administrare.info/domenii/management/19663-apariția-și-evoluția-internetului> [accesat 2025-10-09].
1. BRUNO Miranda, Henrique, SANTOS Jr., Eugene. *Trust in artificial intelligence: Literature review and main path analysis*. Online. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2949882124000033> [accesat 2025-10-09].
2. CORAVU, Robert. *Evaluarea informațiilor din mediul online : nu crede și cercetează*. București : Editura Universității din București, 2021. 164 p. ISBN 978-606-16-1273-4.
3. *Credibilitatea surselor online*. Online. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/80454493/Credibilitatea-Surselor-Online> [accesat 2025-12-05].
4. GLIKSON, Ella și WILLIAMS WOOLLEY, Anita. *Human trust in artificial intelligence: review of empirical research*. Online. Disponibil: <https://leeds-faculty.colorado.edu/dahe7472/OB%202022/glickson%202021.pdf> [accesat 2025-10-09].
5. RIEH, Soo Young și DANIELSON, David R. *Credibility: A Multidisciplinary Framework*. Online. Disponibil: <https://backend.production.deepblue-documents.lib.umich.edu/server/api/core/bitstreams/8c02f373-ba7d-4e02-a9e8-64aecb451e95/content> [accesat 2025-13-04].